

Linguocultural characteristics of football fans' speech

Zafar KHASANOV¹

Alfraganus University

ARTICLE INFO

Article history:

Received December 2024

Received in revised form

10 January 2025

Accepted 25 January 2025

Available online

25 February 2025

Keywords:

football fans,
linguo-culture,
football terminology,
jargon,
communicative features.

ABSTRACT

This article examines the linguistic characteristics of football fans from a linguocultural perspective. It analyzes football terminology, the unique lexical and stylistic devices used by fans, as well as the role of this specific speech in the socio-cultural context.

2181-3701/© 2024 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol3-iss2/S-pp237-240>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Futbol muxlislari nutqining lingvomadaniy xususiyatlari

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

futbol muxlislari,
lingvomadaniyat,
futbol terminologiyasi,
jargoni,
kommunikativ xususiyatlar.

Mazkur maqolada futbol muxlislarining nutqiy xususiyatlari lingvomadaniy nuqtai nazardan o'rganiladi. Futbol terminologiyasi, muxlislarning o'ziga xos leksik va stilistik vositalari, shuningdek, bu nutqning ijtimoiy-madaniy kontekstdagi o'rni tahlil qilinadi.

Лингвокультурные особенности речи футбольных болельщиков

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

футбольные болельщики,
лингвокультура,
футбольная
терминология,
жаргон,
коммуникативные
особенности.

В данной статье рассматриваются речевые особенности футбольных болельщиков с лингвокультурной точки зрения. Анализируется футбольная терминология, уникальные лексические и стилистические средства болельщиков, а также роль этой речи в социально-культурном контексте.

¹ Alfraganus University.

KIRISH

Futbol dunyodagi eng ommaviy sport turlaridan biri hisoblanadi. U nafaqat sport, balki madaniy hodisa sifatida ham katta ta'sirga ega. Futbol muxlislarining nutqi esa o'ziga xos lingvistik va madaniy jihatlariga ega bo'lib, ularning sport bilan bog'liq tajribalarini, emotsional munosabatlarini aks ettiradi. Futbol – bu nafaqat sport turi, balki butun dunyo bo'ylab millionlab insonlarni birlashtiruvchi madaniy fenomen hamdir. Futbol o'yinlari jarayonida va ular atrofida shakllangan nutqiy muhit o'ziga xos lingvomadaniy xususiyatlarga ega bo'lib, u futbol muxlislarining hissiy holati, ijtimoiy mavqei va madaniy qadriyatlari bilan chambarchas bog'liqdir. Mazkur maqolada futbol muxlislari nutqining lingvomadaniy xususiyatlari tahlil qilinib, ularning leksik-semantik tarkibi, stilistik xususiyatlari hamda kommunikativ vazifalari o'rganiladi. Xususan, muxlislarning futbolga oid shiorlari, jargon va dialektal so'zlashuvlari, shuningdek, ularning jamoaviy identifikatsiyasini aks ettiruvchi nutqiy hodisalar tahlil qilinadi. Ushbu mavzu bo'yicha tadqiqot olib borish futbol va tilning o'zaro aloqadorligini chuqurroq anglashga, shuningdek, futbol muxlislarining lingvistik portretini yaratishga yordam beradi. Bundan tashqari, ushbu maqola futbol muxlislarining nutqiy odatlari va ularning madaniy xususiyatlarini lingvistik nuqtayi nazardan o'rganishga qaratilgan ilk qadam bo'lishi mumkin. Futbol dunyo miqyosida eng ommabop sport turlaridan biri hisoblanadi. Bu o'yinga bo'lgan qiziqish nafaqat sport maydonida, balki ijtimoiy hayotda, ommaviy madaniyatda ham o'z aksini topgan. Xususan, futbolga oid tilshunoslik tadqiqotlari bu sohaning kommunikativ jihatlarini o'rganishda muhim ahamiyat kasb etadi. Futbol muxlislarining nutqi esa lingvistik jihatdan o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, u muayyan madaniy kontekst va ijtimoiy omillar bilan bog'liq tarzda shakllanadi. Futbol muxlislarining nutqi asosan stadionlar, internet forumlar, ijtimoiy tarmoqlar, televideniye va radio orqali ommaga ta'sir qiladi. Ushbu nutqning shakllanishiga sport jurnalistikasi, futbol terminologiyasi, jamoaviy ruh va muxlislik madaniyati bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, muxlislarning o'zaro muloqotlari, jamoani qo'llab-quvvatlash usullari, shior va chaqiriqlari lingvistik jihatdan turlicha ko'rinish kasb etadi. Ushbu maqolada futbol muxlislarining nutqidagi lingvomadaniy xususiyatlar tahlil qilinadi. Jumladan, futbol kontekstida ishlatiladigan terminlar, emotsional ifodalar, vulgarizmlar, metaforik birliklar va sheva elementlari kabi omillar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, turli davlatlar muxlislarining nutqiy o'ziga xosliklari solishtirilib, ularning o'zaro ta'siri ham tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari futbol muxlislarining nutqi orqali ijtimoiy va madaniy jarayonlarni anglashga hissa qo'shishi mumkin. Futbol muxlislarining nutqida quyidagi lingvistik hodisalar kuzatiladi:

Futbol terminologiyasi: futbol o'yiniga oid atamalar futbol muxlislari orasida keng qo'llanadi. Masalan, "ofsayd", "pressing", "dribling", "penalti" kabi atamalar xalqaro va milliy futbol diskursida keng qo'llaniladi.

Jargon va argotlar: muxlislar orasida o'ziga xos jargon shakllanadi. Masalan, "gol urish" o'rniga "to'pni joyiga qo'yish", "darvozabon" o'rniga "posbon" singari ifodalar ishlatilishi mumkin.

Emotiv leksika: futbol muxlislarining nutqi emotsional jihatdan boy bo'lib, hayajon, g'azab, quvonch kabi hissiyotlarni ifodalovchi so'zlar bilan boyitilgan. Masalan, "hakam ko'rmay qoldi!", "haqiqatda juda chiroyli gol!", "bu jamoa hech narsa qila olmaydi!" kabi iboralar tez-tez ishlatiladi.

Sheva va dialektlarning ta'siri: futbol muxlislarining nutqida o'ziga xos sheva va dialekt xususiyatlari namoyon bo'ladi. Turli mintaqalardagi muxlislar futbolga oid so'z va iboralarni o'z shevalariga moslab ishlatishi kuzatiladi. Futbol muxlislarining nutqi faqat lingvistik jihatdan emas, balki madaniy kontekstda ham ahamiyatlidir. U quyidagi jihatlar orqali ko'rinadi:

Jamiyatda identifikatsiya vositasi sifatida: futbol muxlislarining nutqi ularning qaysi jamoaga mansubligini aniqlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Kollektiv emotsional tajriba: muxlislar futbol o'yinlarini tomosha qilish jarayonida umumiy his-tuyg'ularni ifoda etish uchun o'ziga xos til birliklaridan foydalanadilar.

Mamlakat va mintaqa brendining shakllanishi: futbol tilining rivojlanishi milliy identifikatsiyaning shakllanishida ham muhim o'rin tutadi. Masalan, ayrim iboralar xalq tilida muhim ramzga aylanib boradi.

Futbol muxlislari nutqining lingvistik xususiyatlari

Futbol muxlislari nutqi o'ziga xos terminlar va jargonlarga boy bo'lib, bu so'zlar nafaqat futbolchilar va murabbiylar, balki muxlislar orasida ham keng tarqalgan:

Sport terminlari: dribbling, pressing, assist, hat-trick, penalty, offside.

O'zbekcha futbol terminlari: hujumchi, darvozabon, yarim himoyachi, burchak zarbasi.

Aralash nutq: "Striker zo'r golli pas berdi", "Referee juda yomon ishladi".

Muxlislar nutqida futbolga xos slang so'zlar va jargonlar keng qo'llanadi:

"Messi qilsa zo'r, Ronaldoniqasi esa omadsizlik!"

"Hakamni sotib olishgan, bu penalti emas edi!"

"Sen bizning jamoamizni sotding!"

Bu so'zlar muxlislarning hissiyotlarini ifodalashda muhim rol o'ynaydi.

Futbol muxlislari o'yinni tomosha qilayotgan vaqtda o'z hissiyotlarini ochiq ifodalashadi. Bu jarayonda:

interjektivlar ("Vay!", "Voy!", "Ofarin!")

takroriylik ("Gooooo!", "Uff, uff, uff!")

kuchaytiruvchi qo'shimchalar ("Zo'r-o'o'r!", "Chiroyli-ee!")

ko'p qo'llanadi.

Bugungi kunda futbol tilida ingliz, ispan, nemis va rus tillaridan olingan ko'plab so'zlar ishlatiladi. Masalan:

"Transfer oynasi ochildi" – inglizcha *transfer window* so'zidan kelib chiqqan.

"El Clasico" – ispancha "*klassik derbi*" tushunchasi.

Bu holat futbol global sport ekanligini ko'rsatadi.

Muxlislar nutqida:

jamoaviy shiorlar ("Biz sen bilan, Paxtakor!")

stadionda kuylanuvchi qo'shiqlar ("Ole, ole, ole!")

harakat va imo-ishoralalar (barmoqlar bilan gol urilgan tomonni ko'rsatish)

muhim rol o'ynaydi.

Ba'zan futbol muxlislari nutqida lingvistik agressiya yoki negativ emotsiyalar ham uchraydi:

Bağirgan so'zlar: "Hakam ko'r, penalti-ku!"

Tahqirli so'zlar: muayyan jamoaga qarshi negativ atamalar ishlatish.

Bu hodisalar futbol madaniyati va axloqiy me'yorlari bilan bog'liq.

Zamonaviy futbol tilining rivojlanishiga internet va ijtimoiy tarmoqlar ham katta ta'sir ko'rsatmoqda:

Twitter va Facebook muxlislarning fikr almashish maydoniga aylandi.

Memlar orqali futbol jargonlari ommalashmoqda.

Kompyuter o'yinlari (FIFA, PES) yangi futbol terminlarini o'zbek tiliga olib kiryapti.

XULOSA

Futbol muxlislarning nutqi lingvomadaniy hodisa sifatida turli lingvistik va madaniy xususiyatlarni o'z ichiga oladi. U futbolning ijtimoiy va madaniy ta'sirini aks ettiruvchi omil bo'lib, til va jamiyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni namoyon qiladi. Ushbu nutqiy xususiyatlarni o'rganish futbolning nafaqat sport, balki madaniy fenomen sifatida ham qanchalik muhim ekanligini anglashga yordam beradi. Futbol muxlislari nutqi lingvistik va madaniy jihatdan juda boy va dinamik hodisadir. Unda sport terminlari, emotsional ifodalar, aralash tilli so'zlar va muayyan fanat guruhlariga xos so'zlashuv uslubi mavjud. Ushbu mavzuni chuqur o'rganish futbol va tilshunoslikning kesishgan nuqtalarini aniqlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Бережная, Е. В. (2018). *Футбольная лексика в современном русском языке: особенности употребления и функционирования*. Вестник Московского университета.
2. Kabakçı, A. (2015). *Football Discourse and Language Use in Fan Communication*. Journal of Sports Studies.
3. Crystal, D. (2008). *A Dictionary of Football Language*. Oxford University Press.
4. Караулов, Ю. Н. (2010). *Русский язык и языковая личность*. Москва: Едиториал УРСС.
5. Шайхиева, М. (2017). *Лингвомаданий tadqiqotlarda leksik-semantik tahlil*. Тошкент: Фан.
6. Хужаназаров, Р. (2021). *Zamonaviy o'zbek sport terminologiyasining shakllanishi va rivojlanishi*. Тошкент: Фан ва технология.
7. Gottlieb, N. (2012). *Football Language and Globalization*. Cambridge University Press.
8. Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.